

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Kvinesdal kommune
Nesgata 11
4480 KVINESDAL

Deres ref

Vår ref
15/591

Dato

18 DES 2015

Hamrebakkan kraftverk i Kvinesdal kommune i Vest-Agder

Kvinesdal kommune klager i e-post av 9.3.2015 på Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) avslag av 23.2.2015 på søknad om tillatelse til bygging av Hamrebakkan kraftverk.

NVE har vurdert klagen uten å finne grunnlag for å omgjøre sitt vedtak, og har oversendt klagesaken til departementet i brev av 22.4.2015.

1. Bakgrunn

NVE mottok 24.3.2014 søknad fra Sørkraft Prosjektutvikling AS om tillatelse til bygging av Hamrebakkan kraftverk. Kvinesdal kommune overtok 24.11.2014 som søker for prosjektet.

NVE sluttbehandlet Hamrebakkan kraftverk sammen med 6 andre søknader om små vannkraftverk i Kvinesdal og Flekkefjord kommuner. Det ble gitt konsesjon til Gjemlestad kraftverk, Furstølåna kraftverk, Sandvand kraftverk, Flikka kraftverk og Selura kraftverk, mens Vatland kraftverk og Hamrebakkan kraftverk ble avslått. Vedtakene for Selura kraftverk og Vatland kraftverk er påklaget og behandles av departementet samlet med Hamrebakkan kraftverk.

Hamrebakkan kraftverk vil utnytte et fall på 29 m, mellom inntak på kote 45 og kraftstasjon på kote 16. Kraftverket vil ha en slukeevne på 31 m³/s, som tilsvarer 250 % av middelvannføringen. I søknaden er det foreslått slipp av minstevannføring på 640 l/s hele året. Kraftverket vil med dette gi en årlig produksjon på rundt 19,0 GWh.

NVE har kunngjort søknaden og sendt den på høring. **Fylkesmannen i Vest-Agder** har fremmet innsigelse av hensyn til anadrom laksefisk, ål, landskap og friluftsinnteresser. **Vest-Agder fylkeskommune** anbefaler at det gis tillatelse. Det forutsettes at det fastsettes vilkår

som ivaretar landskapsverdier og friluftsjnteresser. **Forum for Natur og Friluftsliv i Agder** anbefaler at det ikke gis konsesjon på bakgrunn av verdiene for landskap, friluftsjnteresser og fiske. **Kvinesdal Jeger- og Fiskerforening** og **Øvre Egeland Fiskeri** mener at søknaden må avslås som følge av ulemper for fisk og fiske. Flere privatpersoner og grunneiere langs vassdraget har merknader til etableringen av Hamrebakkan kraftverk.

NVE la i sitt avslag av 23.2.2015 vekt på at utbyggingen vil berøre et verdifullt friluftsområde og at anadrom laksefisk og ål vil bli negativt berørt.

2. Klagen

Kvinesdal kommune fattet 9.3.2015 vedtak om å klage på NVEs avslag på søknaden om tillatelse til Hamrebakkan kraftverk. Det ble samtidig vedtatt at konsesjonssøknaden revideres for å redusere ulempene for friluftsliv og fisk. Klagen ble oversendt NVE i brev av 12.3.2015. Kvinesdal kommune oversendte reviderte planer til departementet i brev av 20.5.2015. Klagers argumentasjon og foreslåtte endringer kan oppsummeres slik:

- Driftsstans i kraftverket i perioden 15. juni til 1. september for å redusere ulemper for friluftsliv/bading og fisk og fiske.
- Driftsstans i kraftverket i 2 dager under utvandringen av smolt. Klager uttaler at tidspunkt for stans skal avgjøres på grunnlag av erfaringer fra hovedelva Kvina.
- Slipp av minstevannføring økes til 1 m³/s. Klager mener økningen vil bedre forholdene for friluftsliv og miljø og være av stor betydning for produksjonen av fisk, både for rognoverlevelse og tilgjengelig oppvekstareal.
- Det er planlagt utbedring av 3-4 felt med gyttegrus da noen av de eksisterende feltene ligger på tørkeutsatte områder.
- Klager viser til at det er god dialog med grunneier og Sarons Dal om å utforme inntaket slik at badeaktiviteten kan fortsette som før.
- Klager uttaler at det er planlagt tiltak for å sikre opp- og nedvandring forbi kraftverket, selv om tidligere undersøkelser med elfiske tyder på at det er lite ål i elva oppstrøms Håfossen.

3. NVEs vurdering av klagen

NVE har vurdert klagers foreslåtte endringer i brev til departementet av 9.9.2015. NVE har følgende konklusjon:

"...

NVE anser sikkerheten for badende og fiskere som tilstrekkelig avbøtet ved at kraftverket stanses helt i perioden 15.6-1.9. Elva vil framstå som urørt i sommermånedene.

Anadrom fisk består av både laks og sjørret i Litleåna. Laksen vil nok i hovedsak rekke å komme opp for å gyte i god tid innen 1.9., mens sjørreten erfaringsmessig gytevandrer noe senere på høsten. Laksen vil dermed nå gyteområdene sine, men egg og plommeseekyngel vil være svært tørkeutsatt i vinterhalvåret med foreslått minstevannføring. Sjørreten vil som hovedregel ikke komme opp til sine opprinnelige gyteområder, og dermed få redusert sine

tilgjengelige områder. Forslaget vil dermed fremdeles ha stor negativ innvirkning på begge de anadrome artene i Litleåna. Dette vil i sin tur gi redusert fiske for fiskerne i elva.

Stans i kraftverket i to dager for utvandring av smolt anser vi heller ikke for tilstrekkelig avbøtende. Perioden for hjelp til utvandring burde vært betydelig lengre om dette forslaget skulle kunne avbøte forholdene ved smoltutvandringen tilstrekkelig.

Inntaksløsning med kun lyshinder for ål vil mest sannsynlig ikke være tilstrekkelig som eneste avbøtende tiltak for å hindre nedvandrende ål å gå i turbinen. Tilrettelegging for ål er etter vårt syn ikke godt nok ivaretatt i forslaget til avbøtende tiltak fra søker.

Oppsummert er det viktig å vurdere økonomien i prosjektet sammen med produksjonstapet når krav som tilstrekkelig kapasitet på omløpsventilen, og mulig design av vannføringslipp gjennom skal vurderes for å se om fordelene ved Hamrebakkan kraftverk overstiger ulempene for anadrom fisk og ål. NVE mener de foreslåtte avbøtende tiltakene søker har fremmet i for liten grad avbøter ulempene for anadrom fisk og ål ved bygging av kraftverket."

4. Departementets merknader

Tillatelse til Hamrebakkan kraftverk kan gis om "fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser", jf. vannressursloven § 25. Departementet vil drøfte de merknader fra klageren som er nødvendig for å begrunne avgjørelsen. Departementet kan også ta hensyn til andre forhold som ikke er tatt opp av klageren.

Anadrom fisk

Litleåna har en anadrom strekning (laks og sjørret) på 1,9 km. Hamrebakkan vil berøre 370 m, som utgjør om lag 20 % av den anadrome strekningen. Vassdraget er i lakseregisteret vurdert å ha dårlig bestandsstatus for laks og sårbar bestandsstatus for sjørret. Forsuring er oppgitt å være viktigste påvirkningsfaktor. Vassdraget blir kalket med statlige midler. I Vest-Agder fylkeskommunes *Regionalplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2014-2020* er den anadrome strekningen i Litleåna vurdert som et svært viktig friluftsområde som følge av verdiene for fisk og fiske.

Fylkesmannen i Vest-Agder har fremmet innsigelse til Hamrebakkan kraftverk på grunn av negativ påvirkning på anadrom fisk.

Ecofact har vurdert at det i dag er 14 aktuelle gyteplasser på den berørte anadrome strekningen. Det er foreslått slipp av minstevannføring på 1 m³/s og etablering av 3-4 nye gytefelt, da noen av de eksisterende ligger på tørkeutsatte områder. I følge Ecofact vil dette opprettholde gyteforholdene på dagens nivå. Det er foreslått driftsstans i perioden 15. juni til 1. september av hensyn til bl.a. fisk og fiske, samt driftsstans i kraftverket i to dager under smoltutvandringen for å øke sannsynligheten for en vellykket smoltutgang.

NVE mener det er til dels stor usikkerhet om det foreslåtte vannføringsregimet er egnet til å ivareta livssyklusen til anadrom fisk i tilstrekkelig grad. Sjørret har normalt gytevandring

senere enn laks, og vil dermed vandre opp i vassdraget når kraftverket er i drift. NVE vurderer at egg og plommeseekkyngel vil være tørkeutsatt også ved foreslått minstevannføring og etablering av nye gyteplasser. Den reduserte vannføringen kan også medføre gjengroing og tilslamming av gytearealer. Etter NVEs syn er påvirkningene på fisk og fiske avgjørende i konsesjonsspørsmålet også etter de sist fremlagte planene.

NVE vurderer at lavere vannhastighet også kan virke konkurransefremmende for ørekyte, som er en uønsket fiskeart i vassdraget.

Departementet bemerker at det er brukt og brukes store ressurser på å opprettholde og bedre forholdene for anadrom fisk i vassdraget. Kvinavassdraget har av hensyn til anadrom fisk blitt kalket i over 20 år. Trælandsfoss kraftverk i Kvina, om lag 3,5 km oppstrøms Liknes, ble 24.6.2015 innkalt til konsesjonsbehandling i medhold av vannressursloven § 66 pga. ulempene for laks.

Departementet mener det må legges til grunn at Hamrebakkan kraftverk vil ha negative konsekvenser for anadrom fisk, spesielt som følge av redusert og mindre egnet gyte- og oppvekstareal. Etter departementets vurdering må ulempene for anadrom fisk tillegges stor vekt i konsesjonsvurderingen.

Ål

Det er ål, som har status som sårbar i Rødlista 2015, i vassdraget. NVE viser til at det under konsesjonsbehandlingen av Gjemlestad kraftverk kom frem opplysninger om at vassdraget oppstrøms tiltaksområdet for Hamrebakkan har verdier for ål.

Det fremgår av *Retningslinjer for små vannkraftverk* (2007) at konflikt med arter med status som sårbar skal tillegges vekt i konsesjonsvurderingen og at det skal vurderes avbøtende tiltak. Hamrebakkan kraftverk kan ha negative konsekvenser for ål som følge av redusert vannføring, inntaksdammen kan hindre oppvandring og ål kan gå tapt i turbinen ved utvandring.

Ecofact uttaler at dammen vil ha en begrenset høyde og at det er planlagt å etablere felter med struktur på selve dammen slik at ål kan vandre opp. Dammen vil plasseres i et relativt flatt område av elva og oppvandrende ål kan også ta seg frem over terrenget. For å hindre at utvandrende ål går i turbinen er det planlagt å etablere lysavledning og utvandringsspassasje via minstevannføringsarrangementet.

NVE mener at for at tiltak av hensyn til utvandrende ål skal virke etter hensikten må vannhastighet, vinkel på gitter og mellomrommet mellom gitrene være utformet på en slik måte at ålen klarer å unngå turbininntaket. I tillegg må det være tilgjengelig en alternativ vandringsvei. NVE mener at det foreslåtte tiltaket med lys ikke er tilstrekkelig til å ivareta hensynet til ål.

Etter departementets vurdering er det knyttet spesiell usikkerhet rundt mulighetene for å sikre ål trygg utvandringsspassasje utenom kraftverket. Mulige negative konsekvenser for den truede arten ål må tillegges vekt i den samlede konsesjonsvurderingen for Hamrebakkan kraftverk.

Andre forhold

Departementet har ikke funnet det nødvendig å forelegge endringene i planene for Fylkesmannen i Vest-Agder eller andre høringsparter. Etter departementets vurdering er saken tilstrekkelig opplyst til at vedtak kan fattes, jf. forvaltningsloven § 17.

Oppsummering

Hamrebakkan kraftverk vil i tråd med de sist fremlagte planene bidra med en årlig produksjon på rundt 16,3 GWh. Kraftverket vil gi positive ringvirkninger lokalt og varige inntekter til kommunen.

Hamrebakkan kraftverk vil redusere vannføringen på en anadrom elvestrekning. Departementet mener at kraftverket vil ha negative konsekvenser spesielt for anadrom fisk, men også ål kan bli negativt berørt. Etter departementets vurdering kan ikke ulempene reduseres i tilstrekkelig grad ved avbøtende tiltak. Departementet mener at fordelene i form av økt kraftproduksjon og lokal verdiskaping vil være mindre enn ulempene for naturmangfold, friluftsliv og andre interesser.

Etter en helhetsvurdering finner departementet at fordelene og nytten ved tiltaket er mindre enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Vilkåret for konsesjon er således ikke oppfylt, jf. vannressursloven § 25.

5. Departementets vedtak

Klagen fra Kvinesdal kommune tas ikke til følge. Departementet opprettholder NVEs vedtak av 23.2.2015 om å avslå Hamrebakkan kraftverk.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28, tredje ledd, første punktum.

Med hilsen

Lars Christian Sæther (e.f.)
avdelingsdirektør

Vegard Strømsvåg
Vegard Hotvedt Strømsvåg
seniorrådgiver

Kopi til:

Norges vassdrags- og energidirektorat
Fylkesmannen i Vest-Agder